

Transformar l'educació: un imperatiu polític urgent per al futur col·lectiu

Declaració i conclusions del secretari general

L'educació és un dret humà fonamental que ens toca de molt a prop, que ens preocupa, i amb raó. I és que l'educació ha estat sempre una font de dignitat i d'empoderament, així com un motor de desenvolupament social, econòmic, polític i cultural. Però avui, en la seva lluita contra les desigualtats i per adaptar-se a les necessitats del segle XXI, l'educació està en crisi. Una crisi amb efectes i conseqüències en el temps que, potser, ni tan sols sabrem veure. Tot i així, aquests efectes i conseqüències són profunds i perduraran dècades. És per això que, si volem transformar el món i complir amb els Objectius de Desenvolupament Sostenible de l'any 2030, la comunitat internacional ha de donar a aquesta crisi l'atenció que es mereix. Hem de reaccionar amb convicció i imaginació, de manera decidida i solidària; hem de transformar l'educació. En la present declaració, que ha passat per un procés preparatori extens i inclusiu, oferim als Estats membres i al món la nostra visió de futur. Volem que serveixi per donar suport als esforços conjunts de transformació; és la nostra aportació a la Cimera del Futur i un manifest per a l'acció col·lectiva.

I. Una crisi educativa ens afecta a tots

Sabem que l'educació obre portes, però, actualment, massa sovint, esdevé un mur que divideix. Som davant d'un repte mundial, especialment intens allà on es produeixen situacions d'emergència i en països en desenvolupament. Passats més de trenta anys del compromís per garantir l'Educació per a Tothom (Education for All), gairebé la meitat dels infants del món no estan matriculats a l'educació infantil. Els estudis mostren que en els països pobres el nombre d'infants que no poden llegir un text bàsic als deu anys arriba al 70 %. En un moment en què vivim la quarta revolució industrial, gairebé la meitat dels joves no acaben els estudis secundaris i 700 milions d'adults són analfabets, la majoria dones. Als països desenvolupats, les disparitats educatives, que sovint estan relacionades amb el nivell de renda, la raça i el gènere, reforcen els privilegis i consoliden encara més la pobresa. Arreu la crisi sempre afecta més aquelles persones que ja estan marginades o desfavorides, especialment les noies i les persones amb discapacitat: són aquells i aquelles a qui els sistemes educatius deixen sempre enrere, sistemàticament.

La crisi de l'educació actual, però, és molt més profunda; va més enllà de la manca d'equitat i igualtat. Tots els estudis i enquestes arriben a la mateixa conclusió: els sistemes educatius que tenim ja no serveixen. Tant els joves com els adults consultats responen que l'educació no els dona els coneixements, l'experiència, les competències o els valors necessaris per prosperar en un món que canvia ràpidament. Els sistemes educatius segueixen subestimant competències com ara la resolució de problemes, el pensament crític i l'empatia. Els ocupadors es queixen que els treballadors no tenen les competències que els calen, mentre que a molts adults els costa accedir a programes de formació i reciclatge assequibles. D'altra banda, el professorat sovint està mal format, infravalorat i mal remunerat, i es veu frenat en la seva evolució pel llast de rols, mètodes i eines d'ensenyament obsolets. Finalment, els progenitors i les famílies lamenten l'escàs valor o la manca de retorn de la inversió que fan en l'educació dels fills.

La pandèmia de la COVID-19 va agreujar la crisi i alhora ens la va fer evident. La situació sanitària va provocar importants davallades en els aprenentatges i retallades generalitzades als pressupostos d'educació: un cop molt dur en el camí per assolir l'accés universal a una educació de qualitat l'any 2030, l'Objectiu de Desenvolupament Sostenible 4. En l'actualitat milions d'alumnes estan privats del dret fonamental a una educació de qualitat i la societat no està preparada per superar crisis que amenacen el nostre futur col·lectiu: canvi climàtic, pobresa, desigualtat creixent, polarització cultural i política, desconfiança i conflictes en general. Tot això pot canviar i ha de fer-ho.

El primer que hem de fer és actuar de manera ràpida i específica per recuperar el que hem perdut en matèria d'aprenentatge a causa de la pandèmia, especialment entre les comunitats més marginades. Ara bé, això s'ha de fer sense tornar als models educatius del passat. Hem de reimaginar els sistemes educatius i elevar l'estatus de l'educació. Hem de garantir que l'aprenentatge empoderi les persones i les societats i les faci capaces tant de remodelar el present com d'obrir-nos les portes a un futur més just, sostenible, resilient i pacífic.

II. Repensar els objectius i els continguts dels programes en el segle XXI

La crisi que travessa l'educació obliga a repensar-ne de dalt a baix la finalitat i els currículums. L'informe de la Comissió Internacional de la UNESCO sobre els Futurs de l'Educació, encapçalada per l'Excel·lentíssima Sra. Sahle-Work Zewde, presidenta de la República Federal Democràtica d'Etiòpia, ofereix un punt de partida sòlid i aposta fort per un nou contracte social per a l'educació basat en dos principis: garantir el dret a una educació de qualitat al llarg de la vida i enfortir l'educació com a projecte públic i bé comú. Gràcies a les consultes que es van fer als Estats membres i als joves, així com a les vies d'acció establertes a la Cimera, vam poder

definir la manera d'aplicar els principis rectors a l'aula, tant per al professorat com per a l'alumnat.

Una educació veritablement transformadora hauria de centrar-se en allò que és més preuat per a les comunitats, les famílies, els progenitors i els infants i respondre a les necessitats, a les cultures i a les capacitats en l'àmbit local, nacional i mundial. Hauria de promoure el desenvolupament integral de tots els aprenents al llarg de la vida, donar-los suport perquè puguin assolir les seves aspiracions i fer aportacions a les seves famílies, comunitats i societats. Per aconseguir-ho, l'educació transformadora ha de donar suport als aprenents en les quatre àrees següents.

Aprendre a aprendre. Cal dotar cada alumne de la capacitat de llegir i escriure, de discernir, de comprendre i de comunicar-se de manera clara i eficaç. Els aprenents han d'adquirir i desenvolupar competències numèriques, digitals i científiques. També cal inculcar la curiositat, la creativitat i el pensament crític, així com fomentar les competències socials i emocionals, l'empatia i la bondat.

Hi ha molts estudis que indiquen que, per maximitzar-ne el potencial, aquest aprenentatge hauria de començar en les primeres etapes de la vida. L'accés universal a l'educació infantil ofereix als governs i a les famílies una eina fonamental per prevenir i revertir les desigualtats intergeneracionals. És una de les inversions més rendibles per millorar els resultats educatius.

Aprendre a conviure. En un món en què les tensions creixen, la confiança s'erosiona i les crisis ambientals posen en perill la vida, l'educació ens ha d'ajudar no només a conviure amb els éssers humans, sinó també amb la natura.

En els darrers anys s'ha produït un debilitament significatiu de la cohesió social i un augment dels nivells de violència domèstica, intercomunitària i transfronterera. Les tergiversacions de la veritat i els atacs contra les institucions democràtiques s'escampen cada cop més, tant en el món virtual com en el real. Per tant, l'educació ha de preparar els alumnes per complir amb les seves responsabilitats envers la societat; per ser ciutadans actius i responsables envers la comunitat, el país i el planeta; per acostar-los a la defensa dels drets humans; i per ajudar-los a comprendre la justícia social, el respecte a la diversitat i la solidaritat global. L'educació pot sembrar les llavors de la cultura de la pau.

Els joves també són molt conscients que la humanitat s'enfronta a amenaces per a l'existència en forma d'una triple crisi planetària: canvi climàtic, contaminació i pèrdua de biodiversitat. Durant tot el procés de la Cimera, van deixar clar que volen aprendre sobre aquestes qüestions i

contribuir a solucionar-les. Mentre els països avancen en el compliment dels seus compromisos amb l'Educació per al Desenvolupament Sostenible, els insto a tenir en compte fins a quin punt els currículums i els models pedagògics poden empoderar l'alumnat i dotar-lo de la consciència, els valors, les actituds i les habilitats necessàries per impulsar el canvi que ens cal.

La igualtat de gènere i els drets de les dones i les nenes segueixen sent un objectiu crucial per a la comunitat internacional; l'educació és fonamental per assolir-lo. Els sistemes educatius poden activar mesures essencials que afavoreixin l'equitat, la inclusió i la no discriminació de les nenes. Per començar, cal eliminar les barreres legals i socials existents, per exemple, la prohibició de rebre educació secundària que pateixen les noies afganeses. També cal que el currículum abordi els prejudicis, les normes o els estereotips basats en el gènere d'una manera adequada a l'edat dels infants i sensible al gènere, que capaciti i equipi l'alumnat per combatre la violència contra les dones i garantir la salut sexual i reproductiva de tothom.

Aprendre a fer. El món laboral està experimentant un canvi profund. Els avenços tecnològics estan creant nous llocs de treball i eliminant-ne d'altres. La transició cap a una economia verda, digital i de les cures té un potencial enorme per alinear l'activitat econòmica amb la demanda social i mediambiental. L'educació és la clau per garantir que els treballadors estiguin preparats per a aquest futur. Ha de permetre que persones de totes les edats aprenguin a fer, que adquireixin noves habilitats i puguin reciclar-se.

En primer lloc, això demana que els sistemes educatius incorporin el concepte d'aprenentatge al llarg de la vida, amb vies més flexibles d'accés al coneixement i una política econòmica que permeti tornar al sistema educatiu diverses vegades al llarg de la vida. Cal disposar de diferents vies per accedir-hi: rutes no formals, programes de recuperació i de pont, d'aprenentatge accelerat i d'ús de plataformes digitals. Per aprendre a fer cal adquirir un conjunt totalment nou de competències: digitals, financeres, tècniques i CTEM. Els nous sistemes educatius haurien de fomentar eines flexibles i promoure la innovació, la creativitat i l'emprenedoria. Per tant, cal que les qualificacions reconeguin competències, experiències laborals i coneixements adquirits al llarg de la vida, més enllà de l'educació formal.

Aprendre a ser. És el propòsit més profund de l'educació: inculcar als alumnes els valors i les capacitats necessaris per gaudir amb plenitud d'una vida significativa. S'assoleix com a conseqüència d'aprendre a aprendre, a conèixer i a fer. Aprendre a ésser passa per desenvolupar el potencial creatiu i innovador de cada alumne, la seva capacitat per gaudir i expressar-se a través de les arts, la seva consciència de la història i la diversitat de cultures i la seva disposició a portar una vida saludable, a practicar activitats físiques, jocs i esports. Això no s'aconsegueix de casualitat, requereix que el currículum i la mentalitat evolucionin per tal que la

construcció de la capacitat per desenvolupar la identitat individual i social no sigui un simple complement, sinó un component integral de l'educació del segle XXI.

III. Transformar els sistemes educatius per assolir els nostres propòsits més elevats

Per assolir els objectius exposats anteriorment, hem de transformar l'educació en les quatre àrees que detallem a continuació.

Garantir un entorn d'aprenentatge que afavoreixi el desenvolupament de tot l'alumnat

Les escoles del futur, ja siguin formals o informals, físiques o virtuals, han de ser llocs d'aprenentatge més inclusius, segurs, saludables i estimulants. En l'actualitat, milions d'infants i joves arreu del món tenen el dret a l'educació restringit i, per tant, som lluny de l'objectiu que ens vam fixar. A l'extrem més allunyat del camí trobem els refugiats i els desplaçats per emergències, conflictes i crisis prolongades. En altres contextos, els desavantatges poden venir del lloc de residència, dels ingressos o de la situació familiar. Els infants i els joves també poden patir discriminació en l'educació per raó de sexe, discapacitat, ètnia, religió, llengua, orientació sexual, identitat de gènere i estatus legal. La violència, l'assetjament sexual i l'assetjament escolar són massa habituals. Tot això soscava l'esforç col·lectiu per construir societats tolerants i inclusives en què aprenuem a respectar i a apreciar la diversitat cultural i humana.

La legislació i les polítiques públiques són essencials per protegir els drets de les persones, promoure la inclusió, i prevenir i abordar totes les formes de violència, estigma, discriminació i exclusió. També és fonamental tenir cura de la nutrició i de la salut física i mental de l'alumnat; per exemple, mitjançant l'ampliació dels programes d'assessorament i de menjadors escolars. Que l'escola és inclusiva també s'ha de reflectir en els currículums i els materials didàctics, que han de promoure la igualtat i el respecte a la diversitat així com combatre estereotips, normes, actituds i pràctiques nocius. Cal actuar amb urgència per arribar a les persones més directament afectades per les crisis i els conflictes actuals, així com per transformar els sistemes educatius per prevenir, preparar-se, respondre i recuperar-se de les crisis.

Permetre que els docents es transformin i siguin agents de canvi

El professorat és la columna vertebral de tots els bons sistemes educatius. Tanmateix, per complir el seu paper essencial en els sistemes educatius del futur, cal un canvi fonamental, tant en la manera com la societat veu i valora el professorat com en la manera com els mestres aborden les seves funcions i compleixen amb la seva responsabilitat.

Els docents han de ser productors de coneixement i han de facilitar i guiar la comprensió de realitats complexes. També se'ls ha de formar i empoderar per passar d'un sistema passiu a un d'actiu, d'un sistema vertical i unidireccional a un de col·laboratiu. Han de promoure l'aprenentatge basat en l'experiència, la indagació i la curiositat; han de fer desenvolupar la capacitat, l'alegria i la disciplina per resoldre problemes. Per provocar aquesta transformació, cal actuar en quatre àmbits.

Cal ampliar la capacitat d'acció i l'autonomia del professorat i l'habilitat per dissenyar, interpretar i gestionar el currículum així com per adaptar i prioritzar els continguts i els mètodes pedagògics. Això significa que cal aplicar i integrar opcions d'aprenentatge, mètodes pedagògics i currículums sensibles al context, en diverses formes, amb estratègies d'avaluació i resultats d'aprenentatge diferents, i fer-ho tant en contextos altament tecnològics com en d'altres on la presència de la tecnologia sigui inferior o inexistent. L'escassetat mundial de mestres és un problema que cal abordar immediatament fent que la professió docent sigui més atractiva per a les noves generacions. Per aconseguir-ho cal oferir unes condicions de treball dignes i millor estatus social al professorat; per exemple, oferint-li salaris comparables als dels professionals amb nivells de formació similars i un desenvolupament professional continu. Els mecanismes de contractació i promoció del professorat també han de ser més equitatius, justos i no discriminatoris, i garantir oportunitats per a les dones i les persones pertanyents a col·lectius vulnerables i marginats. Els sistemes integrats de gestió de la carrera docent també poden afavorir el desenvolupament professional constant. Fer un seguiment i avaluar l'ensenyament és essencial per poder retre comptes, per garantir uns resultats d'aprenentatge efectius i un ús eficient de la inversió educativa. Per acabar, els sistemes educatius han de garantir la participació del professorat en la formulació de les polítiques educatives, inclosa la transformació curricular i pedagògica. Respectar el seu dret a organitzar-se és cabdal.

Aprofitar la revolució digital en benefici de l'educació pública

Aprofitada adequadament, la revolució digital podria ser una de les eines més poderoses per garantir una educació de qualitat universal i per transformar la manera d'ensenyar dels professors i la d'aprendre dels aprenents. Altrament, podria agreujar les desigualtats i soscavar l'aprenentatge, com ja es va veure durant la pandèmia: als països de renda baixa i mitjana, una gran majoria d'alumnes i professors no tenien connectivitat digital ni recursos.

Per afrontar aquest repte cal incidir en tres aspectes clau de l'aprenentatge digital: connectivitat, competències i contingut. Per assolir la connectivitat, necessitem que professors, alumnes, escoles i altres entorns educatius tinguin accés a la banda ampla, la qual cosa requereix acabar

amb els dèficits d'electricitat. Pel que fa a les competències, hem d'assegurar l'alfabetització digital universal en l'educació i altres àmbits empoderants, parant especial atenció a preparar els professors per utilitzar la tecnologia de manera eficaç. I, finalment, pel que fa al contingut, necessitem plataformes d'aprenentatge digital públiques, robustes i obertes, així com garantir que els recursos necessaris per a l'aprenentatge digital reben la consideració de béns públics i comuns universals.

Els Estats haurien de prendre mesures urgents per assolir la connectivitat completa en l'àmbit educatiu i la comunitat internacional hauria de fomentar l'expansió de la iniciativa Giga per donar suport a l'acció dels països. Instem tots els actors a unir-s'hi i a contribuir-hi per crear i reforçar plataformes i continguts educatius digitals inclusius. Aquesta iniciativa cercarà i promourà solucions partint de la feina feta per finançar, dissenyar, produir i distribuir de franc contingut educatiu digital públic d'alta qualitat. Es tracta d'una contribució important a una iniciativa més àmplia per assolir el Pacte Digital Mundial, una proposta inclosa al meu l'informe «Una agenda compartida» («Our Common Agenda»).

Invertir més, de manera més equitativa i més eficient, en educació

Invertir en educació de qualitat és el millor que pot fer un país per al seu futur i la seva gent. Invertir en educació és invertir en les persones i en el futur col·lectiu. És un imperatiu moral, polític i econòmic. En poques paraules: finançar l'educació costa menys que no fer-ho.

Els països destinen a l'educació recursos molt desiguals: des dels 8.000 dòlars l'any per infant en edat escolar de mitjana en els països de rendes altes a només 50 dòlars en els països amb rendes baixes. I aquesta disparitat encara es veu agreujada per diferències dins dels propis països, ja que la poca inversió educativa que s'hi fa rarament arriba a aquells que més la necessiten. Per resoldre aquest problema, hem de replantejar com veiem l'educació i actuar en tres direccions crítiques.

Primer de tot, **hem d'invertir més en educació**. Per aconseguir-ho, cal un canvi fonamental en la manera com l'educació és vista i tractada pels ministeris d'economia dels països i els governs en general. Les partides destinades a l'educació no s'han de considerar una despesa corrent, sinó una inversió estructural cabdal. El canvi de perspectiva pot proporcionar la base per augmentar el percentatge del PIB i de la despesa pública total que els governs destinen a educació. També cal augmentar la inversió real per alumne i per infant en edat escolar amb l'objectiu d'assolir un pla ambiciós dissenyat segons el context nacional i regional. Això podria requerir una renovació progressiva dels sistemes impositius existents, augmentar la proporció dels impostos respecte del PIB i establir mínims de protecció social.

A mesura que els governs dels països en desenvolupament vagin augmentant la despesa en educació, les institucions internacionals podran oferir més suport. Com ja vaig dir a «Una agenda compartida», ens cal un Nou Acord Mundial (New Global Deal) que permeti als països en desenvolupament invertir més en les persones, evitant així estratègies que els facin competir entre ells per rebaixes fiscals a mínims, contrarestar els fluxos financers il·lícits i fer front a la crisi del deute. Els donants també podrien revertir la tendència actual tornant a incloure l'educació en els seus programes de cooperació per al desenvolupament: destinant entre el 15 i el 20 per cent de l'AOD a l'educació, capitalitzant els fons d'educació existents i garantint que el finançament arribi a les persones i països més vulnerables. Les institucions financeres internacionals podrien garantir que les seves polítiques i pràctiques donin suport als plans governamentals per augmentar la despesa en educació, inclosa la contractació de docents. També podrien treballar per doblar les seves carteres educatives actuals, explorant els intercanvis de deutes educatius i cercant finançament innovador. En aquest sentit, l'establiment de la International Financing Facility for Education (IFFEd, línia de crèdit internacional per a l'educació) és un pas endavant prometedor. En estar completament finançat i haver assolit un major compromís amb els bancs multilaterals de desenvolupament podrà expandir-se en els propers anys. La filantropia privada també podria augmentar la seva contribució a la transformació educativa, com ja s'està començant a veure.

En segon lloc, hem d'invertir de manera més equitativa en educació. Hem d'assegurar-nos que la inversió educativa arribi als qui tradicionalment han estat exclosos de l'educació de qualitat. La inversió en educació ha de ser equitativa en termes geogràfics, de manera que les comunitats rurals, llunyanes i més afectades per la climatologia, tinguin accés a una infraestructura adequada, bons professors i recursos educatius. També ha de ser equitativa en termes socioeconòmics i garantir que les famílies que viuen en situació de pobresa tinguin accés a les oportunitats que ofereix l'educació pública de qualitat. Finalment, cal que sigui equitativa per a tots els altres grups i sectors de població habitualment discriminats en l'accés a les oportunitats, com ara les dones i les nenes, les minories ètniques, les persones amb discapacitat, les poblacions indígenes i les persones en crisi prolongada. Hem de garantir que la inversió en educació no deixi cap individu ni comunitat enrere.

Per acabar, hem d'invertir de manera més eficient en educació. Hem de garantir que la inversió en educació transformi la vida dels aprenents i el futur de la societat. Això requereix sistemes de gestió i seguiment de les finances públiques eficaços, així com una avaluació periòdica de la repercussió que té la inversió educativa, per garantir que l'augment de recursos

arribi on estava previst i produeixi els resultats educatius esperats establerts a les polítiques educatives. És fonamental invertir de manera efectiva en una educació transformadora.

IV. PRENEM EL TIMÓ COL·LECTIU I FEM COMPLIR LA PROMESA

La transformació educativa requereix el compromís i l'acció col·lectius a tots els nivells de líders polítics amb visió de futur, així com de progenitors, alumnat, professorat i públic en general.

Els països que han presentat una Declaració Nacional de Compromís poden traduir els compromisos en un full de ruta clar cap a la transformació i implicar de manera proactiva els líders educatius, començant per l'àmbit local i fins al regional i nacional. Això pot derivar en tot un esforç governamental que requereixi un nou ecosistema per a l'educació i que dibuixi una línia clara de responsabilitat entre visió de futur, compromisos, recursos, accions i resultats. I per resultats, entenem els canvis que es produeixen en les vides dels aprenents, que haurien de ser transformades per l'educació.

Aplicar un nou enfocament des del govern requereix que hi hagi també un nou enfocament a tota la societat, que exigeixi una educació transformadora. Els joves seran el cor que batega d'aquest esforç col·lectiu, que traurà profit de les seves veus, experiències, coneixements i empena. També són fonamentals uns mecanismes inclusius i participatius per acompanyar i guiar els esforços nacionals de transformació. Progenitors, alumnat, docents, sindicats, empresaris, món acadèmic i societat civil han d'assumir les seves funcions respectives amb esperit de canvi. Iniciatives com One Million Conversations, Youth Flagship i els projectes col·laboratius iniciats a la Cimera poden donar suport a aquests esforços, en treballar conjuntament per arribar a tothom sigui allà on sigui. La Cimera ha contribuït a generar un nou impuls i a sembrar un moviment públic per a la transformació de l'educació. Per avançar, cal nodrir-lo i donar-li suport en tots els nivells, cal que el dirigeixin els aprenents i els docents d'arreu del món, que s'inspiri en la societat civil i que connecti amb moviments més amplis per assolir el canvi positiu.

El sistema de les Nacions Unides està preparat per ajudar els governs i les comunitats en aquest viatge. Els coordinadors residents de les Nacions Unides i els principals membres dels equips nacionals d'aquesta organització i els seus organismes, com la UNESCO, la UNICEF i el Banc Mundial, poden començar a revisar la seva pròpia oferta als països en desenvolupament i treballar amb altres institucions internacionals en matèria d'educació, com ara la Unió Europea, i fons mundials per transformar la contribució col·lectiva.

Mirant al futur, el Comitè de direcció d'alt nivell de l'ODS 4, copresidit per la UNESCO i Sierra Leone, tindrà un paper clau a l'hora de garantir el seguiment efectiu de la Cimera: l'enfortiment de la cooperació a nivell mundial, regional i nacional, l'alineació de l'acció entre les institucions educatives i la prestació d'ajuda en les seves tres àrees funcionals. La UNESCO i els seus socis també poden identificar maneres d'enfortir la responsabilitat política en la transformació i el finançament de l'educació i dur els acords actuals per al seguiment de l'aplicació de l'ODS4, inclosos els Global Education Meetings i el procés nacional de valoració de l'ODS4, al següent nivell. Per acabar, la Cimera de Nacions Unides sobre el Futur, que se celebrarà el 2024, ofereix una oportunitat més per fer que progressi aquesta aportació.

La Cimera sobre la Transformació de l'Educació va ser un esforç col·lectiu. Estic preparat per treballar amb els Estats membres i altres institucions per tal de mantenir encesa la flama de la transformació. Hem d'avançar junts, centrant-nos en accions tangibles allà on són més rellevants: sobre el terreny, a l'aula i en el dia a dia de docents i aprenents.